

VỀ SỰ KIỆN CUỘC GẶP LỊCH SỬ TẠI BÁCH SẮC, TRUNG QUỐC MÙA XUÂN NĂM 1945 VÀ “CON ĐƯỜNG ZT” HUYỀN THOẠI

HẠ CHÍ NHÂN
NGUYỄN XUÂN THU

Ít ai biết Bách Sắc ở đâu. Ít ai biết tại Bách Sắc đã có một cuộc gặp gỡ lịch sử được coi như “Hội nghị Quốc tế” đầu tiên thời mở nước¹. Cũng ít ai biết con đường bí mật “ZT” huyền thoại trên biển đã đưa Hoàng Quốc Việt-Thường vụ Trung ương Đảng, Tổng bộ Việt Minh đến Bách Sắc mùa Xuân năm 1945².

Bài viết này sẽ giải đáp một phần sự thật lịch sử, tài năng và công hiến của “Thế hệ vàng” cách mạng Việt Nam thời kỳ trước Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945.

Năm 1944, khi Chiến tranh thế giới II đã sắp tới hồi kết. Ở mặt trận châu Âu, Hồng quân Liên Xô đang tấn công như vũ bão, đánh bại phát xít Đức. Tháng 4-1944, Đồng minh đổ bộ lên Normandy. Tại mặt trận châu Á-Thái Bình Dương, phát xít Nhật cũng bị Đồng minh bao gồm quân đội của nhiều nước do Mỹ, Tưởng-Trung Hoa Dân Quốc và Anh chỉ huy, đã mở nhiều cuộc tấn công, nguy cơ bại trận của phát xít Nhật đã rõ³.

Ở Việt Nam, sau HNTU 8 (5-1941), Đảng đã thực hiện nghiêm túc tư tưởng chỉ đạo của lãnh tụ Hồ Chí Minh: kiên quyết giữ vững sự lãnh đạo của Đảng⁴, xây dựng Mặt trận Việt Minh (là tiền thân của chính quyền, đang điều hành đất nước), thành lập lực lượng vũ trang, xây dựng các ATK (an toàn khu) căn cứ địa rộng khắp. Năm 1943, Hoàng Văn Thụ bị địch bắt và xử bắn. Thường vụ Trung ương chỉ còn Trường-Chinh, Hoàng Quốc Việt. Sau,

Thường vụ được bổ sung thêm Nguyễn Lương Bằng và Lê Đức Thọ⁵. Tuy vậy, cho đến cuối năm 1944, Việt Minh đã phát triển khắp cả nước. Hoàn cảnh vô cùng cấp bách, lúc này Trung ương Đảng mất liên lạc với lãnh tụ Hồ Chí Minh⁶.

Không đợi đến lúc phát xít bị bại trận, không đợi đến tháng 7-1945, lúc Hội nghị Postdam phán quyết số phận của phát xít Đức và không đợi phát xít Nhật đầu hàng; chính quyền Tưởng Giới Thạch đã gấp rút chuẩn bị kế hoạch thôn tính Việt Nam. Trong năm 1944 đã cho tình báo, dò xét tình hình, họ phát hiện Việt Minh đã kiểm soát 80% dân số Việt Nam. Ở Trung Quốc, tại vùng giáp Việt Nam là “Đệ tứ Chiến khu”, gồm Vân Nam-Quảng Đông-Quảng Tây, chính quyền Tưởng Giới Thạch do Thượng tướng Trương Phát Khuê (cánh tay phải của Tưởng Giới Thạch)-Tur lệnh “Đệ tứ Chiến khu” điều hành. Ông đã tập hợp được các lực lượng những người Việt Nam yêu nước lưu vong, chống Pháp-Nhật thành tổ chức Việt Nam Cách mạng Đồng minh hội (gọi tắt là Việt Cách), được chính quyền Tưởng Giới Thạch bảo trợ. Quốc Dân Đảng đã mượn danh Việt Cách mời Việt Minh sang đàm phán, hợp tác chống Nhật. Đoàn sang Trung Quốc đàm phán, gồm 5 người, do Hạ Bá Cang-Hoàng Quốc Việt làm Trưởng đoàn⁷. Với sứ mệnh:

Một là, nắm được ý đồ thôn tính Việt Nam dưới vỏ bọc “Hoa quân nhập Việt” (với cơ giới giáp vũ khí quân Nhật) và thống nhất hợp tác Việt Minh-

Việt Cách, hòng tạo nên một mảnh đất thuộc địa kiểu mới của Trung Quốc.

Hai là, nắm bắt lực lượng những người Việt Nam yêu nước ở Trung Quốc.

Ba là, sứ mạng lịch sử là tìm đón Hồ Chí Minh.

Do chính sách không hợp tác với cộng sản của Quốc Dân Đảng, các thành viên trong Đoàn phải bí mật đã thay tên, đổi dạng. Hạ Bá Cang-Ủy viên Thường vụ Trung ương, Bí thư, Chủ nhiệm Tổng bộ Việt Minh-đổi tên là Hoàng Quốc Việt, đóng vai nhà tư sản. Các thành viên khác cũng được đổi tên và nghề nghiệp⁸.

Đoàn được Nguyễn Lương Bằng cùng cơ sở đảng của Thành ủy Hải Phòng, Móng Cái chuẩn bị cho chuyến đi ngoại giao quốc tế chính thức đầu tiên của Đảng, đàm phán quốc tế với Đồng minh⁹.

Năm 1939, Tô Hiệu-Ủy viên Thường vụ Xứ ủy Bắc Kỳ, Bí thư Khu B-đã kết nạp Đào Phúc Lộc-Hoàng Minh Đạo vào Đảng khi ông mới 16 tuổi, giao cho hai chị em Đào Phúc Lộc tổ chức, xây dựng “ZT” (“Zao thông”-đường giao thông bí mật của Xứ ủy Bắc Kỳ) từ Hải Phòng tới Đông Hưng (Trung Quốc), để chuyển tài liệu, đưa đón cán bộ Đảng, bảo đảm liên hệ thông suốt trong nước với nước ngoài¹⁰.

Đêm Noel 25-12-1944, ZT-với các con thuyền buồm cánh dơi nâu căng gió, xuất phát từ Hải Phòng đã đưa riêng từng thành viên của Đoàn vượt chặng dài từ Đồ Sơn qua sóng nước Hạ Long tới Móng Cái; vượt sông biên giới Ka Long sang Đông Hưng (Trung Quốc), bảo đảm an toàn cho chuyến đi đàm phán quốc tế lịch sử và cuộc gặp gỡ lịch sử với lãnh tụ Hồ Chí Minh tại Bách Sắc¹¹, nơi Bộ Tư lệnh “Đệ tứ Chiến khu” của chính quyền Trung Hoa Dân quốc đóng những năm 1944-1945. Trong chuyến đi này, Đào Phúc Lộc vận chuyển tài liệu khi bị địch phát hiện, ông đã nhảy xuống sông, lặn một hơi sang bờ Đông Hưng thoát hiểm.

Tại Bách Sắc, Đoàn đã may mắn gặp được lãnh tụ Hồ Chí Minh, được Người căn dặn, chỉ đạo.

Hoàng Quốc Việt đã ứng xử rất mưu lược, thành công, khiến cho tướng Trương Phát Khuê tiết lộ ý đồ, kế hoạch của họ và chấp nhận hợp tác với Việt Minh. Đoàn đã tạo thỏa thuận sách lược để đạt được thành công chiến lược. Nắm bắt được kế hoạch “Hoa quân nhập Việt”, nắm được lực lượng Việt kiều yêu nước tại “Đệ tứ Chiến khu”, nhanh chóng đón Hồ Chí Minh về Tân Trào.

Sự kiện Bách Sắc đã góp phần quan trọng cho sự thành công của Cách mạng Tháng Tám, trong đó có sự cống hiến của ZT huyền thoại, do anh hùng Đào Phúc Lộc-Hoàng Minh Đạo-người anh cả của ngành tình báo Việt Nam.

1. Xem thêm bài của GS Vũ Dương Ninh: “Về cuộc gặp gỡ lịch sử tại Bách Sắc, tháng 4-1945”, *Tạp chí Lịch sử Đảng* số 8-2017.

2. Xem *Nhân dân ta rất anh hùng*, Nxb Văn học, H, 1960, tr. 237-239; *Chặng đường nóng bỏng*, Nxb Lao động, H, 1985, tr. 261-265; *Con đường theo Bác*, Nxb Thanh niên, H, 1990, tr. 49-109

3. Xem Lê Tùng Sơn: *Nhật ký một chặng đường*, Nxb Văn học, H, 1978, tr. 126

4. Xem Nguyễn Văn Thái (bí danh Nguyễn Hải): “Lý lịch đảng viên”, Ban Tổ chức, Tỉnh ủy Quảng Ninh, 28-4-1977

5. Xem *Lịch sử Đảng bộ thành phố Hải Phòng*, Nxb Hải Phòng, 2002

6. Xem *Lịch sử Đảng bộ Móng Cái*, Nxb CTQG, H, 2008

7. Xem *Hồ Chí Minh-Biên niên tiểu sử*, Nxb CTQG, H, 2006, tr. 236-237

8. Xem Điều văn của Ban Chấp hành Trung ương Đảng do đồng chí Tổng Bí thư Đỗ Mười đọc tại lễ truy điệu đồng chí Hoàng Quốc Việt, ngày 30-12-1992, tại Hội trường Ba Đình

9. Xem GS, NGND Vũ Dương Ninh: *Cách mạng Việt Nam trên bàn cờ quốc tế-Lịch sử và vấn đề*, Nxb CTQG, H, 2017

10. Xem *Anh Cả Nguyễn Lương Bằng*, Nxb CTQG, H, 2005, tr. 118-122

11. Bách Sắc là một huyện lỵ ở Tây Bắc tỉnh Quảng Tây.